

XIV. Hätäapukomitea.

Helsingin kaupungin hätäapukomitean antama kertomus lokakuun 1 ja joulukuun 31 päivän väliseltä ajalta 1918 sekä vuodelta 1919 oli seuraavaa sisällystä:

Komitean jäsenistö. Kokouksessaan syyskuun 24 päivänä 1918 kaupunginvaltuusto päätti pidentää silloisen hätäapukomitean toimikauden ¹⁾ talveksi 1918—19, ja joulukuun 10 päivänä s. v. komiteaa täydennettiin valitsemalla siihen sosialihallituksen työnvälitysosaston johtaja, filosofiantohtori E. Kuusi.

Helmikuun 11 päivänä 1919 kaupunginvaltuusto päätti hätäapukomitean uusittavaksi, ja helmikuun 25 päivänä s. v. toimitetussa vaalissa valittiin sen jäseniksi eversti O. Ehrström puheenjohtajaksi, johtaja A. H. Karvonen, arkkitehti A. Nyberg, kamreerinrouva E. Holmberg, neiti E. Somersalo, herrat A. Aalto, K. J. Aalto ja A. Airisto sekä varalle professori M. Heikinheimo, rouva K. Boisman, filosofiantohtori J. af Forselles, neiti B. Tabelle, herra J. Järvinen, neiti M. Lindberg sekä pastori K. Ilmonen.

Komitean sihteerinä toimi herra B. Flinck kesäkuun 1 päivään ja siitä lähtien neiti H. Kauppinen.

Hätäapukomitea kokoontui kertomuskauden kuluessa kaikkiaan 21, kertaa sekä käsitteli 139 asiaa.

Hätäaputyöläisten lukumäärä. Hätäapukomitean uuden toimintavuoden alkaessa lokakuun 1 päivänä 1918 oli 680 naista alempana luetelluissa hätäaputyöissä:

Boxbackan maatöissä	94	Ompelutöissä Betaniassa, Perämiehen-	
Ompelutöissä It. Viertotien 7:ssä ..	140	kadun 13:ssa.....	90
» Salomoninkadun työtuvassa	190	Työssä pesulaitoksessa »Puritas»	60
» Työtuvassa It. Heikink. 17:ssä	82	» » It. Viertotien 7:ssä	24
		Yhteensä	680

Boxbackan maatöissä toimi sitä paitsi 20 miestä. It. Viertotien ja Salomoninkadun työtuvat sekä It. Viertotien pesulaitos olivat naisjärjestöjen yllävalvonnan alaisia, It. Heikinkadun työtupaa valvoi naistöiden keskuustoimisto, jota vastoin kaupunkilähetys johti hätäaputyötä Betaniassa, missä muuten vain muutamilla naisilla oli tilaisuus työskennellä; suurempi osa sai työtä tehtäväksi kotonaan. Boxbackan sekä pesulaitos Puritaksen työt olivat välittömästi komitean silmälläpidon alaisina.

Tuntipalkka. Boxbackassa teetettiin pääasiallisesti ojankaivuuta ja ojanreunat verhoittiin turpeilla; sittemmin myös poistettiin venäläisten asetta-

¹⁾ Ks. 1918 vuod. kert. siv. 259, 366 ja 367.

mat väkäslanka-aidat ja ampumahaudat täytettiin. Sepelikiviä hakattiin. Tuntipalkka oli naisilla 1:30—1:50 ja miehillä 1:75—1:90 markkaa sekä sitä paitsi perheenelatusapua 65 penniä päivässä kullekin alaikäiselle lapselle. Marraskuun 21 päivänä 1918 pidetyssä kokouksessa tuntipalkat korotettiin 15 pennillä sekä lapsiavustus 95 pennillä lasta kohti päivässä, ei kuitenkaan useammalle kuin enintään 5 lapselle samasta perheestä. Samalla päätettiin teettää kaikki työt mikäli mahdollista urakkatöinä.

Boxbackan rautatiematkat. Rautatiehallituksen lakkautettua työttömille aikaisemmin myöntämänsä Boxbackan lipunhinnan alennuksen teki komitea valtioneuvoston asettamalle työttömäin keskuskomitealle anomuksen määrärahan myöntämisestä rautatielippujen hankkimiseksi hätäapukomitean työläisille. Päätöksellä tammikuun 2 päivältä 1919 keskuskomitea myönsi mainittuun tarkoitukseen 12,000 markkaa, josta rahamäärästä työläisille viikottain maksettaisiin puolet rautatielippujen hintaa. Viikkolippujen hinta oli tähän aikaan 16:20 markkaa.

Ompelutöitä teetettiin pääasiallisesti tilauksesta, m. m. Suomen sotaväen intendenttiosaston tarpeisiin. It. Viertotien 7:ssä olevassa työtuvassa valmistettiin tosin myös pehmeitä tohveleita, n. s. »tallukoita», sekä kudottiin kalaverkkoja y. m. Työtuvassa It. Heikinkadun 17:ssä teetettiin yksinoman tilaustöitä, pääasiallisesti sotaväen tarpeisiin.

Kun pesulaitos »Puritaksen» isännät olivat irtisanoneet hätäapukomitean kanssa tehdyn vuokrasopimuksen huhtikuun 15 päivään, lopetettiin työt tuona päivänä mainitussa pesutuvassa. Uuden työtuvan olivat sitä vastoin naisjärjestöt jo aikaisemmin panneet kuntoon Puutarhakadun talossa n:o 1. Ompelutöistä maksettiin tähän aikaan tuntipalkkaa 1:90 sekä pesulaitoksissa 1:40 markkaa, minkä ohessa lapsiavustusta annettiin 1:60 markkaa lasta kohti päivässä. Näissä töissä laskettiin palkka mikäli mahdollista kappalehinnan mukaan.

Maaliskuun 1 päivänä 1919 olivat hätäapukomitean valvottavina alempana mainitut työtuvat y. m., joissa työskenteli seuraava määrä naisia:

Boxbackan töissä	155
Työtuvassa, It. Heikinkadun 17:ssä	92
» Salomoninkadun 5:ssä	140
» It. Viertotien 7:ssä	185
» Puutarhakadun 1:ssä	98
» Perämiehenkadun 13:ssa	97
Pesulaitoksessa It. Viertotien 7:ssä	30

Yhteensä 797 naista

Boxbackassa oli sitä paitsi töissä 62 miestä.

Hätäapukomitean tulot lokakuun 1 päivän 1918 ja maaliskuun 1 päivän 1919 välisenä toimikautena käyvät selville seuraavasta yhdistelmästä:

Tilierotus edelliseltä tilivuodelta	Smk	291,333: 71
Kaupunginvaltuuston myöntämät määrärahat:		
marraskuun 26 päivänä 1918.....	»	200,000: —
joulukuun 17 „ „	»	300,000: —
helmikuun 11 „ 1919.....	»	300,000: —
Maksamattomia laskuja	»	52,550: —
Yhteensä Smk		1,143,883: 71

Menoja oli samaan aikaan 1,109,070: 98 markkaa ja jakautuivat ne seuraaville tileille:

Kaupunkilähetys Smk	38,768: 13	Boxbackan työt Smk	244,151: 65
Pelastusarmeija »	1,440: —	Tappio voikukanjuurien keruusta »	408: 25
Naisjärjestöt »	552,517: 50	Hinnanalennusliput .. »	3,014: 40
Työtupa It. Heikink. 17 »	47,060: 45	Puukenkäin valmistus »	45,364: —
Sekalaiset ompelutarvikkeet »	10,988: —	Kalusto »	4,605: 70
Pesulaitos »Puritas» .. »	119,012: 35	Sekalaiset kulut »	22,742: 70
S:n It. Viertotie 7 .. »	18,997: 85		
		Yhteensä Smk	1,109,070: 98

Kassasäästö maaliskuun 1 päivänä 1919 oli 34,812: 73 markkaa.
Hätäapukomitean varat samana päivänä olivat:

Kassa Smk	34,812: 73	Saippua ja kemikaliot Smk	17,500: —
Valmiit ompelutyöt, työmaaineet y. »	26,988: —	Puukengät »	45,364: —
Perimättömät saamiset ompelutöistä »	58,000: —	Kalusto »	4,605: 70
S:n myydyistä kemikaalien ja saippuasta.. »	60,000: —	Maksamattomia laskuja »	52,550: —
		Yhteensä Smk	194,720: 43

Hätäapukomitean kokoukset y. m. Hätäapukomitean kokouksessa maaliskuun 22 päivänä päätettiin Valkonauha-yhdistyksen pyynnöstä mainitulle yhdistykselle antaa 10,000 markan apuraha ompelutuvan laittamiseen työansion hankkimiseksi prostituoiduille naisille, kuitenkin sillä ehdolla että yhdistys hätäapukomitealle antaisi laskelman yrityksen kannattavuudesta, selonteon ompelutöiden laadusta sekä tiedon työntekijäin lukumäärästä.

Samassa tilaisuudessa päätti hätäapukomitea pyynnöstä myöntää Helsingin kaupunkilähetykselle 10,000 markan apurahan Betaniassa, Perämiehenkadun 13:ssa, ja Sörnäsissä It. Viertotien 59:ssä olevain, kaupunkilähetksen perustamain työtupain edelleen voimassa pitämiseen, joissa työtuvissa oli marraskuun 1 päivästä 1918 lähtien työskennellyt 97 naista, sekä 20,000 markkaa työpalkkain ja lapsiavustusten edelleen suorittamiseen. Samalla päätti komitea kiinnittää kaupunkilähetksen huomiota siihen, että ensimmäisessä kohdassa mainittuun tarkoitukseen anottua apurahaa vastedes oli pyydettävä köyhäinhuoltohallitukselta, koska työtuvissa toimivia naistyöläisiä — vanhoja naisia — ei ollut pidettävä tavallisina hätäaputyöläisinä.

Kokouksessa huhtikuun 26 päivänä ilmoitettiin kaupunginvaltuuston saman kuukauden 22 päivänä päättäneen myöntää 100,000 markkaa naisjärjestöjen hätäapukomitealle vaatteiden valmistamiseen varattomista kodeista oleville lapsille sekä oikeuttaneen hätäapukomitean varastostaan luovuttamaan puukengiä 30,000 markan arvosta.

Edustajakseen Suomen työntekijäin avustuskomiteaan, jonka oli tutkittava kapinan johdosta hätään joutuneiden perheiden avustamismahdollisuuksia, päätti hätäapukomitea valita herra K. J. Aallon sekä varalle neiti M. Lindbergin.

Naisjärjestöjen keskustuomiston anomukseen, että hätäapukomitea suositaisi naisjärjestöjen kankaista ja ompelutarvikkeista asettamia laskuja kaikkiaan 32,660 markkaa, komitea päätti myöntyä.

Tarkastajattaren vaali. Päätettyään asettaa naispuolisen tarkastajan häätäpukomitea kesäkuun 5 päivänä pitämässään kokouksessa valitsi tähän toimeen neiti H. Filénin.

It. Viertotien talossa n:o 7 sijaitsevan työtuvan komitea päätti lakkauttaa.

Häätäpukomitean aikaisempi päätös erottaa komitean töistä kaikki ne henkilöt, joilla ei ollut perhettä elätettävänä tai jotka eivät erikoistöitä varten olleet aivan välttämättömiä, tarkistettiin kesäkuun 26 päivänä pidetyssä kokouksessa siten, että nelisenkymmentä vanhempaa naista otettiin jälleen työhön.

Kulkulaitosministeriö oli Boxbackassa työskenteleväin työläisnaistenrautatielippujen kustantamiseen myöntänyt 12,000 markan määrärahan. Näistä varoista päätti komitea osoittaa puolet naistyöläisten rautatielippujen kustantamiseen.

Kokouksessa elokuun 13 päivänä esiteltiin rautatiehallitukselta saapunut kirjelmä ilmoituksineen häätäpukomitealle, että hallitus oli suostunut anomukseen 50 %:n hinnanalennuksen myöntämisestä työntekijäin rautatiepuista.

Kokouksessa elokuun 26 päivänä esiteltiin kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön kirjelmä, jonka mukaan häätäpukomitealle myönnettiin 8,000 markan suuruinen määräraha Boxbackassa toimivain työntekijäin rautatielippujen kustannusten suoritukseen.

Kokouksessa syyskuun 6 päivänä myönnyttiin kaupunkilähetyksen anomukseen 10,000 markan osoittamisesta Betanian työtuvan toiminnan lopettamiseen.

Kokouksessaan syyskuun 26 päivänä päätti häätäpukomitea asettaa erityisen henkilön hoitamaan naisjärjestöjen kirjanpitoa sekä rahavaroja. Puheenalaiseen toimeen otettiin rouva A. Hindström 600 markan kuukausipalkoin.

Kokouksessaan lokakuun 18 päivänä päätti komitea pääasiassa yhtyä rahatoimikamarin tarkoitusta varten asettaman komitean antamaan mietintöön kaupungin häätäputöiden uudesti järjestämisestä ¹⁾.

Rouva A. Hindströmin luovuttua naisjärjestöjen kirjanpitäjän ja kasanhoitajan toimesta valittiin lokakuun 27 päivänä pidetyssä kokouksessa 800 markan kuukausipalkoin neiti E. Engström tahi, siinä tapauksessa että hän kieltäytyisi vastaanottamasta puheenalaista tointa, neiti A. Sandström mainittuun toimeen.

Kaupunginvaltuuston joulukuun 15 päivänä tehtyä päätöksen kaupungin häätäputöiden uudesti järjestämisestä julisti komitea kokouksessaan joulukuun 19 päivänä vastaperustetun toimitusjohtajanviran avonaisena haettavaksi. Tätä koskevassa kuulutuksessa päätettiin mainita, että puheenalaisen toimihenkilön tuli käyttää koko aikansa puheena olevaan toimeen, jota hän ei saanut pitää sivutoimena. Toimitusjohtajan apulaiseksi otti komitea neiti H. Filénin 1,000 markan kuukausipalkoin.

Suoritetut työt. Puheenjohtajan, everstiluutnantti O. Ehrströmin pyynnöstä on vanhin työnjohtaja O. F. Jurvanen joulukuun 14 päivänä antanut seuraavat tiedot töistä, joita häätäpukomitean toimesta on teetetty Boxbackan, Strömsin, Domarbyn, Äggelbyn ja Kärbölen talojen mailla.

35,219 m väkäslanka-aitaa poistettiin; 15,646 m ampumahautoja täytettiin ja reunat tasoitettiin, joten 312,920 m² maata tuli täysin viljelyskel-

¹⁾ Kvston pain. asiakirj. n:o 45.

poiseksi; 4,000 m³ 4 metrin korkuista tien suojustavallia tasoitettiin; 950 m katettuja juoksu- ja ampumahautoja hävitettiin ja tasoitettiin (piirut seinistä ja kattoparrustosta otettiin irti ja kuopat täytettiin); 45,000 m² telttain pohjia otettiin irti ja muutoin kuoppaisia ja epätasaisia viljelysmaita tasoitettiin; 8 maanalaista, hirsistä tehtyä parakkia purettiin ja kuopat täytettiin; rautabetonista tehty kuularuiskukammio särjettiin dynamiitilla; 300 m tietä raivattiin ja tasoitettiin; 2,500 m³ maata rakennuksien vieriltä poistettiin ja isohko määrä kuoppia täytettiin; 11,593 m laskuojaa kaivettiin; 5,419 m sarkaojia kaivettiin; 296 m³ kiviä poistettiin lasku- ja sarkaojista; 8 siltaa tehtiin laskuojain poikki; 64,650 m² uutisviljelmiä raivattiin, jolloin paikoitellen puita kiskottiin irti juurineen; 1,396 m kaapeliojia täytettiin.

Edellä oleva kertomus antaa selvän käsityksen töiden laadusta ja laajuudesta sekä osoittaa osaltaan perättömäksi käsityksen, että niistä olisi ollut vain vähän hyötyä. Eritoten iso, kertomuksessa mainittu, 11,593 metrin pituinen laskuoja lienee ollut arvaamattomaksi hyödyksi koko seudulle, joka aikaisemmin oltuaan erittäin hallanarkaa, nyttemmin on muuttunut täysin viljelyskelpoisiksi vainioiksi.

Hätäapukomitean työtuissa tehtiin vuonna 1919 alempana luetellut työt:

Sotaministeriön intendenttiosastolle:

Sarkahousuja	paria	12,000	Lakanoita	kpl.	12,220
Kesäpuseroja	kpl.	18,375	Jalkasiteitä	paria	94,769
Kesähousuja	paria	19,617	Jalkavöitä	»	60,000
Alushousuja	»	34,250	Säkkejä	kpl.	20,000
Lakanoita	kpl.	3,800				

Suojelukunnille valmistettiin selkäreppuja, patruunavöitä, pukuja ja lakkeja; lastensuojelukeskukseksi lasten vaatteita, sukia y. m.; elintarvelautakunnalle korjattiin säkkejä; kulkutautisairaalalle valmistettiin takkeja, pukuja ja lakkeja; yksityisille tilaajille kaikenlaisia miehen-, naisen- ja lapsenpukuja sekä omiin varastoihin myytäväksi kaikenlaatuisia vaatekappaleita samoinkuin n. s. »tallukoita» ja tohveileita.

Hätäapukomitean käytettävänä olivat selonteon käsittämänä aikana seuraavat määrärahat:

Kaupunginvaltuuston myöntämät:

Marraskuussa 1918	Smk	¹⁾ 200,000:—	Syysk. 1919	Smk	600,000:—
Joulukuussa	»	»	¹⁾ 300,000:—	Jouluk.	»	¹⁾ 400,000:—
Helmikuussa 1919	»	¹⁾ 300,000:—	Valtioapua 1919	työläisnaisten	
Maaliskuussa	»	»	500,000:—	rautatietl'ppuihin	60,000:—
Kesäkuussa	»	»	400,000:—			
				Yhteensä	Smk	2,760,000:—

Komitean menot nousivat samaan aikaan 2,642,609: 16 markkaan, niinkuin alempana olevasta taulusta tarkemmin näkyy:

Maksettu kaupunkilähetykselle:

Vuonna 1918	Smk	23,768: 13
» 1919	»	105,000; —
			<u>Smk 128,768: 13</u>
		Siirto	Smk 128,768: 13

¹⁾ Ks. siv. 2.

Siirto Smk 128,768: 13

Maksettu naisjärjestöille:

Vuonna 1918	Smk	171,000: —		
» 1919	»	<u>1,122,333: 65</u>	Smk	1,293,333: 65
Boxbackan tilan työt 1/10 1918—31/12 1919			»	1,033,150: 05
Työtupa It. Heikinkadun 17:ssä			»	109,331: 48
Pesulaitos It. Viertotien 7:ssä			»	<u>78,025: 85</u>
			Yhteensä Smk	2,642,609: 16

1919 vuoden tilinpäätöksessä poistettiin seuraavat määrät alempana mainituilta tileiltä:

Kaupunkilähetys	Smk	128,768: 13	Voikukanjuurten ke-	
Pelastusarmeija	»	1,440: —	ruu	Smk 408: 25
Pesulaitos It. Viertotien 7:ssä	»	81,881: 50	Alennusliput (ruuan ostoon)	» 3,099: 10
Naisjärjestöt	»	1,182,408: 35	Kulungit	» 48,139: 96
Työtupa It. Heikinkadun 17:ssä	»	84,960: 94	Helsingin kaupungin kunnalliskoti	» 532: —
Pesulaitos »Puritas» ..	»	57,494: 95	Sekalaiset menot	» 120: —
Boxbackan työt	»	1,033,150: 05		
			Yhteensä Smk	2,622,403: 23

Tasaustili joulukuun 31 päivänä 1919:

<i>Debet:</i>				<i>An</i> Rahatoimikont-	
An Kassatili	Smk	124,148: 14	tori	Smk	1,023: —
» Naisjärjestöt	»	212,755: 25		Yhteensä Smk	379,565: 58
» Pesulaitos It. Viertotien 7:ssä ..	»	5,429: 45	<i>Kredit:</i>		
» Työtupa It. Heikink. 17:ssä ..	»	1,370: 54	Per Myönnettyjä va-		
» Kalusto	»	2,585: 20	roja	Smk	280,753: 28
» Puukengät	»	22,388: 20	» Kerätyt varat ..	»	92,527: 45
» Lastensuojelukes-			» Valtioapu rautatielippuihin ..	»	<u>6,284: 85</u>
kus	»	9,865: 80		Yhteensä Smk	379,565: 58